

Miljö- & hälsoskyddsnämnden

Datum 2025-02-04

Ärendenr: MHN-2023-1363-012

Ordförande: Isa Wiman

Verksamhetsberättelse årsbokslut (långversion)

Innehållsförteckning

1	Viktiga händelser under 2024	4
2	Ekonomisk sammanfattning	5
3	Prognossäkerhet	6
4	Mål och måluppfyllelse	7
5	Verksamhetsuppföljning	12
6	Internkontroll	21
7	Personaluppföljning	22
8	Framåtblick	23
9	Målbilaga	28
10	Bilaga över strategiska nyckeltal	30
11	Bilaga Internkontroll	32

I Viktiga händelser under 2024

Ett utsläpp av diesel från lastbil i Täljövikens bostadsområde ledde till förorening av mark och spridning av lukt in i närliggande bostad. Tillsyn utfördes och ledde till krav på skyndsamt sanering. Saneringen utfördes av kommunen i egenskap av väghållare eftersom den som orsakat utsläppet inte kunde hittas.

Oklarhet kring ändrade regler för eldning av trädgårdsavfall ledde till många frågor och synpunkter från kommunens invånare.

Under året har spår av råttor och möss lett till flera tillsynsärenden och utökad tillsyn.

Inom livsmedelskontrollen har en ny riskklassningsmodell av livsmedelsföretag och obligatorisk efterhandsdebitering av livsmedelskontrollavgifter inneburit stora förändringar med förändrade arbetsätt och delvis nya sätt att planera kontrollverksamheten som följd.

Inom avfallsområdet har många nyheter inneburit förändrad tillsyn av användning och sortering av förpackningar avsedda för varor och livsmedel för "take away".

Resultatet av Nöjd Kund Index för 2023 redovisades i april 2024 och visade förbättringar inom Miljö- och hälsoskyddsnämndens samtliga områden. Samtliga områden uppnådde mycket högt resultat.

Nämnden har deltagit i näringslivsmöten för fastighetsmäklare och för företag på Ljusterö och berättat om tillsyn av enskilda avlopp, dricksvatten, radon, bergvärme och förorenad mark.

2 Ekonomisk sammanfattning

Nämndens nettokostnad för perioden januari till december 2024 var 9,0 mnkr, vilket motsvarar budget. Såväl intäkter som kostnader hade ett högre utfall jämfört med budget, vilket rapporterats i samtliga rapporter under år 2024. I månadsrapporteringen under hösten prognostiserades en budget i balans med en brasklapp att i det fall budgeten skulle komma att överskridas trots prognosen beräknades en eventuell negativ avvikelse bli mindre än 200 tkr.

2.1 Helårsbokslut

denna tabell!

Driftsredovisning (belopp i tkr)	Utfall 2024	Budget 2024	Budgetavvikelse	Utfall 2023
Nämndens intäkter				
Avgifter	6 977	6 650	327	6 887
Övriga intäkter	120	50	70	139
Summa intäkter	7 097	6 700	397	7 027
Nämndens kostnader				
Personalkostnader	-12 138	-12 489	351	-11 438
Lokalkostnader	-342	-332	-10	-303
Kapitalkostnader				
Köp av verksamhet				
Övriga kostnader	-3 617	-2 879	-738	-3 883
Summa kostnader	-16 097	-15 700	-397	-15 623
Nämndens nettokostnad	-9 000	-9 000	0	-8 597

3 Prognossäkerhet

3.1 Prognossäkerhet

	Helårsprognos
Januari	
Februari	9 000
Mars	9 000
April	9 000
Maj	9 000
Juni	9 000
Juli	
Augusti	9 000
September	9 000
Oktober	9 000
November	9 000
Bokslut per december	9 000

4 Mål och måluppfyllelse

4.1 Österåkers verksamheter präglas av hög kvalitet

4.1.1 Kundnöjdhet inom miljö- och hälsoskyddstillsyn, livsmedelskontroll samt avseende serveringstillstånd ska vara hög.

	Resultatindikatorer	Utfall 2022	Utfall 2023	Utfall 2024	Mål 2024
—	Företagsklimat enl. ÖJ (Insikt) - Livsmedelskontroll - Totalt, NKI	81	82		80
—	Företagsklimat enl. ÖJ (Insikt) - Miljö- och hälsoskydd - Totalt, NKI	78	84		80
—	Företagsklimat enl. ÖJ (Insikt) - Serveringstillstånd - Totalt, NKI	67	88		70

Fotnot: NKI redovisas på en skala 0 till 100, där 100 är högsta betyg. NKI 80 Mycket högt, 70-80 Högt, 62 - 69 Godkänt, 50 - 61 Lågt, 50 Mycket lågt.

Målet för 2023 uppfylls.

Österåkers kommun deltar i Sveriges Kommuner och Regioner och Stockholm Business Alliance (SBA) undersökning av Nöjd Kund Index (NKI). För Miljö- och hälsoskyddsnämnden mäts NKI hos företag där tillsyn och kontroll har genomförts, privatpersoner omfattas inte.

Resultatet redovisas i verksamhetsberättelsen som utfall samma år som mätningen har genomförts. Samtliga resultat som avser tillstånd, tillsyn och kontroll 2023 inom Miljö- och hälsoskyddsnämndens områden har höjts sedan föregående år och uppnår mycket högt resultat.

Resultatet visar att området Miljö- och hälsoskydd har ökat från 78 till 84, ranking 2 inom SBA-kommunerna och 10 i Sverige. Livsmedel har ökat från 81 till 82, ranking 15 inom SBA-kommunerna och 60 i Sverige. Serveringstillstånd har ökat från 67 till 88, ranking 7 inom SBA-kommunerna 13 i Sverige. Svarefrekvensen är 51%, 55% respektive 44 % för nämndens områden.

Nämndens ambition är uppfylla minst målnivån högt. Det är endast ett litet antal enkätsvar som ligger till grund för resultatet och enstaka negativa svar kan därför ge stort utslag och resultaten variera mellan åren.

4.1.2 Miljö- och hälsoskydds nämndens verksamhet ska hålla hög rättssäkerhet

	Resultatindikatorer	Utfall 2022	Utfall 2023	Utfall 2024	Mål 2024
	Andel överklagade beslut där Miljö- och hälsoskydds nämndens beslut har fastställts	78 %	82 %	100 %	80 %
	Andel överklagade beslut som återförvisats till Miljö- och hälsoskydds nämnden för fortsatt handläggning.	14 %	2 %	0 %	10 %

Målet uppfylls.

Tolv beslut och domar har lämnats avseende överklagade beslut. I ett fall gav inte mark- miljööverdomstolen prövningstillstånd, två domar har lämnats av mark- miljödomstolen, en dom av förvaltningsrätten, åtta beslut från länsstyrelsen. I tio fall har nämndens beslut hållit och i två fall har Länsstyrelsen avskrivit ärendet från vidare handläggning då överklagningarna har dragits tillbaka. Inget ärende har återförvisats för fortsatt handläggning.

2024 fattades 957 delegationsbeslut och 17 myndighetsbeslut av Miljö- och hälsoskydds nämnden.

4.1.3 Tillgängligheten och enkelhet i kontakten med Miljö- och hälsoskydds nämnden ska vara hög

	Resultatindikatorer	Utfall 2022	Utfall 2023	Utfall 2024	Mål 2024
	Andelen kompletta ansökningar om serveringstillstånd och anmälningar om ändrad bolagssammansättning som inkommer			49 %	50 %

Målet är nytt från år 2024.

Målet uppfylls delvis

49% av inkomna ansökningar och anmälningar har varit tillräckligt kompletta för att handläggning ska kunna påbörjas. Det är en stark förbättring från tidigare år då endast någon eller några ansökningar har varit tillräckligt kompletta när de har inkommit till Miljö- och hälsoskydds nämnden.

Miljö- och hälsoskydds nämnden arbetar ständigt med vidareutveckling, utbildning och förbättringar. Alla medarbetare ska tryggt, kompetent och professionellt bemöta kommuninvånare och företagare. Målet mäts genom andelen kompletta ansökningar om serveringstillstånd, anmälningar om ändrad bolagssammansättning samt anmälningar om catering som inkommer. För att öka andelen kompletta ärenden har anvisningen på Österåkers kommuns hemsida uppdaterats och dokumentet *Anvisningar för ansökan om stadigvarande tillstånd för servering av alkohol drycker* till viss del skrivits om och förtydligats,

ytterligare. Inom området serveringstillstånd föreslås omfattande regeländringar framöver. Nämnden har för avsikt att uppdatera *Riktlinjerna för alkoholserving i Österåkers kommun* när förändringarna i alkohollagstiftningen är beslutade. Införandet av en integrerad e-tjänst förväntas underlätta för sökande att inkomma med kompletta ansökningar. Se avsnitt 5.3.

4.2 Österåker har en robust och effektiv ekonomi

4.2.1 Miljö- och Hälsoskyddsnämnden ska redovisa en ekonomi i balans

	Resultatindikatorer	Utfall 2022	Utfall 2023	Utfall 2024	Mål 2024
→ ●	Ingen negativ avvikelse mer än 1% mot budget	0 %	0 %	0 %	0 %

4.2.2 Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska hålla hög prognossäkerhet

	Resultatindikatorer	Utfall 2022	Utfall 2023	Utfall 2024	Mål 2024
↗ ●	Prognossäkerhet per juni – jämfört med helår	1 %	3 %	0 %	0 %

4.3 Österåker är en trygg kommun för de som vistas, verkar och bor här

4.3.1 Miljö- och hälsoskyddsnämndens tillsyn ska leda till god lagefterlevnad

	Resultatindikatorer	Utfall 2022	Utfall 2023	Utfall 2024	Mål 2024
◆	Andel fritidsbåtshamnar där beslut om avfallshanteringsplan har fattats			33 %	50 %

Målet är nytt från 2024

Målet uppfylls delvis

Sex av arton fritidsbåtshamnar har fått beslut. Handläggningen har genomförts eller pågår av fler än 50% av hamnarna. Beslut har inte kunnat fattas i samtliga pågående ärenden då vissa fritidsbåthamnar har svårt att genomföra ett obligatoriskt samråd. Målet bedöms delvis uppföljt då samtliga hamnar som har inkommit med anfallshanteringsplaner i huvudsak uppfyller de krav som ställs, förutom att de inte har kunnat genomföra samråd.

4.4 Österåkers utveckling sker med fokus på en hållbar framtid

4.4.1 Öka andelen godkända enskilda avlopp genom att utföra tillsyn

	Resultatindikatorer	Utfall 2022	Utfall 2023	Utfall 2024	Mål 2024
 	Antal fastigheter med enskilt avlopp där MHN har genomfört tillsyn	203	200	192	200

Målet uppfylls delvis.

Tillsyn har genomförts av 192 avlopp, det innebär 96% av det förväntade antalet.

Inventering i form av arkivstudier och utskick till cirka 340 fastighetsägare har genomförts. Av dessa har tillsyn i fält utförts av 155 avlopp. 21 procent har underkänts vid tillsynen, 66 procent bedöms fungera på ett godtagbart sätt, resterande har fått förläggande om att inkomma med kompletterande uppgifter eller ska följas upp med ytterligare inspektioner.

Uppföljande tillsyn har genomförts av 37 sedan tidigare underkända avlopp som inte har åtgärdats enligt beslut. Uppföljningarna har skett genom begäran om komplettering, påminnelse, nya förelägganden eller vitesförelägganden.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har systematiskt arbetat med tillsyn av enskilda avlopp i 20 års tid. Under 2025 kommer samtliga områden att ha inventerats och tillsyn genomförts på fastigheter med permanentbostäder med enskilt avlopp och fritidsfastigheter med enskilt avlopp med wc. Avlopp som är yngre än fem år har inte omfattats av tillsyn. De senaste årens tillsyn har genomförts i flera områden med ett fåtal avlopp vilket har inneburit att tillsynen har tagit mer tid att genomföra per område än om många avlopp är geografisk samlade. Tid har även behövt avsättas för att följa upp avlopp från tillsyn under åren 2006-2019 och som inte har åtgärdats trots förelägganden och förbud. Målet om tillsyn av 200 avlopp har därför inte uppfyllts helt.

Målet kopplar till miljömålet Rent vatten.

4.4.2 Negativ påverkan på människors hälsa och miljön från förorenade områden ska minska

	Resultatindikatorer	Utfall 2022	Utfall 2023	Utfall 2024	Mål 2024
 	Antal förorenade områden eller byggnader där undersökning eller åtgärder har skett	20	24	21	20

Målet uppfylls.

Åtgärderna omfattar saneringar och provtagningar till följd av tidigare föroreningar och aktuella tillbudshändelser.

4.4.3 Öka kunskapen om risk för förekomst av skadliga ämnen i dricksvatten från enskilda brunnar

	Resultatindikatorer	Utfall 2022	Utfall 2023	Utfall 2024	Mål 2024
	Antal informationsinsatser som MHN har genomfört	4		5	4

Målet har återinförts 2024. Målet var 2018 - 2022 ett av Miljö- och hälsoskydds nämndens mål.

Informationsinsatser har genomförts på miljö- och klimatrådet, näringslivsträffar, webb och sociala medier.

4.4.4 Minska den negativa påverkan av näringsläckage i vattenmiljön

	Resultatindikatorer	Utfall 2022	Utfall 2023	Utfall 2024	Mål 2024
	Antal gödselanläggningar och gödselhantering där MHN genomfört tillsyn		1	8	4

Målet infördes 2023

Målet uppfylls

Tillsynen under 2024 avser av både den från 2023 uppskjutna tillsynen och årets planerade.

5 Verksamhetsuppföljning

5.1 Verksamhetsuppföljning - helårsbokslut

Driftsredovisning per verksamhet (belopp i tkr)	Utfall 2024	Budget 2024	Budgetavvikelse	Utfall 2023
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	-903	-920	17	-958
Miljö- och hälsoskydd gemensam	-3 872	-3 244	-628	-821
Tillsyn enligt miljöbalken, miljöskydd	-1 528	-1 732	204	-2 821
Tillsyn enligt miljöbalken, hälsoskydd	-751	-698	-53	-1 224
Tillsyn enligt livsmedelslagen	-1 243	-1 805	562	-1 801
Försäljningstillsyn	-278	-84	-194	-230
Tillsyn enligt alkohollagen	-424	-516	92	-741
Verksamhetens nettokostnader	-9 000	-9 000	0	-8 597

5.2 Nämnd

Miljö- och hälsoskyddsnämnden arbetar med att hantera anmälningar och ansökningar av olika tillstånd inom nämndens ansvarsområden. Miljö- och hälsoskyddsnämnden är även en tillsyns- och kontrollmyndighet vars uppdrag är att på eget initiativ eller efter klagomål i nödvändig utsträckning kontrollera att regler och myndigheternas och domstolarnas beslut efterlevs samt vidta de åtgärder som behövs för att verksamhetsutövare ska följa reglerna. För vissa verksamhetstyper finns behov av återkommande och regelbunden tillsyn. För andra typer av verksamheter är det relevant med tillfälliga tillsynskampanjer eller tillsynsprojekt, stickprovskontroller eller tillsyn enbart till följd av klagomål.

Tillsynsuppdraget är inte enbart att kontrollera. En mycket viktig del i uppdraget är att myndigheter ska ge den information som en enskild verksamhetsutövare kan behöva i syfte att underlätta för denne att efterleva regelverken. Det är ett uppdrag som kan gå längre än serviceskyldigheten i förvaltningslagen och tillsynsmyndigheten bör arbeta parallellt med information och kontroll i sina kontakter med verksamhetsutövaren.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden fullgör kommunens uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet med stöd av miljöbalken, livsmedelslagen, smittskyddslagen, strålskyddslagen, lag och foder och animaliska biprodukter, lagen om sprängämnesprekursorer, lag om handel med vissa receptfria läkemedel, lag om tobak och liknande produkter, lag om tobaksfria nikotinprodukter, alkohollagen, Europaparlamentets och rådets (EU) förordning 2019/1020 av den 20 juni 2019 om marknadskontroll och överensstämmelse för produkter samt lag om åtgärder mot förorening från fartyg.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har också att fullgöra de övriga uppgifter som enligt annan lag ska fullgöras av den kommunala nämnden inom miljö- och hälsoskyddsområdet. Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska vidare följa utvecklingen inom kommunen i miljö- och hälsoskyddshänseende och andra frågor inom nämndens ansvarsområde och utarbeta de förslag till åtgärder och handlingsplaner som kan krävas av kommunen samt svara för provtagning som ålagts kommunen med anledning av miljö kvalitetsnormer samt medverka i framtagandet av avfallsplan och annan reglering av avfallsverksamheten i kommunen.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har inte fått något särskilt uppdrag av kommunfullmäktige inför 2024.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har hållit åtta möten under året. Nämnden har genomfört ett flertal utbildningar och en studiedag under året:

1. Genomgång om Mutor och Jäv, intern utbildning.
2. Information om nya regler inom avfalls- och förpackningsområdet, intern samt Roslagsvatten
3. Studiedag med fokus på miljöfarlig verksamhet, förorenade områden, dagvatten och avfall.

5.3 Miljö- och hälsoskydd gemensam

Nämnden har påbörjat införandet av en e-tjänst, kallad FörRätt som Livsmedelsverket har tagit fram tillsammans med leverantörerna av verksamhets- och ärendehanteringssystem. FörRätt är integrerad med nämndens verksamhets- och ärendehanteringssystem. FörRätt har försenats och kommer i alla delar, inte att vara helt klar förrän under 2025 och kommer därför inte att medföra några effektiviseringar under 2024 men förväntas medföra effektiviseringar på längre sikt. När FörRätt är införd, fortsätter arbetet med att införa ytterligare integrerade e-tjänster. Nämnden har idag e-tjänster men e-tjänsterna behöver vara fullt ut integrerade med nämndens verksamhets- och ärendehanteringssystem för att hanteringen av inkommande ärenden ska kunna effektiviseras. Denna utveckling måste ske i nära samverkan med kommunens digitaliseringsavdelning

Nämnden har infört ersättningsskanning där så är möjligt men har ännu inte infört e-arkiv. Delegationsbeslut, ca 600 - 700 per år, måste sparas på papper då dagens e-signatur inte bedöms tillräckligt säker ur arkiveringssynpunkt. Nämnden har i övrigt infört digital signatur där det är möjligt. Nämndens verksamhets- och ärendehanteringssystem behöver genomgå förnyad upphandling inom några år och införande av e-arkiv bör ske i samband med upphandlingen av verksamhets- och ärendehanteringssystem. Ytterligare effektiviseringsåtgärder såsom digital expediering och förenklade rutiner kring hur beslut utformas och delges har införts där det är möjligt.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har inför 2024 gjort en omfattande översyn av den behovsutredning som är obligatorisk att ta fram inom nämndens område. Nämnden arbetar med att ytterligare förbättra behovsutredningen och även

förbättra uppföljningen av utförd tillsyn i syfte att ge en mer heltäckande bild av verksamhetens faktiska behov i förhållande till tillgängliga resurser. En förbättrad behovsutredning, kopplad till uppföljningar innebär ett bättre underlag för planering och prioritering av tillsynen och nämndens övriga arbete.

En uppsägning som ersatts med visstidsanställd personal samt en längre sjukskrivning har medfört att viss tillsyn inte kan genomföras som planerat. Det gäller främst tillsyn inom miljöskydd och förorenade områden.

5.4 Tillsyn enligt miljöbalken, miljöskydd

Tillsynen har i huvudsak utförts eller påbörjats enligt planerat.

Ändringar i Transportstyrelsens föreskrifter har inneburit att Miljö- och hälsoskyddsnämnden handlägger anmälningar om avfallshanteringsplaner för mottagning av avfall från fritidsbåtar. Anmälningar har inkommit från 12 anläggningar varav kompletteringar har begärts i vissa ärenden och beslut har fattats i sex ärenden. De fritidsbåtshamnar som ännu inte inkommit med en plan har erhållit påminnelse. Totalt omfattas cirka 18 hamnar av kraven.

Tillsynen av industriområden, som i huvudsak genomfördes 2023, har tagit mer tid i anspråk än planerat. Orsaken är att viss del av tillsynen har behövt följas upp under våren 2024 vilket inte var planerat.

Det nationella tillsynsprojektet för tillsyn av bilverkstäder och fordonstvättar har utförts. Det finns ett stort antal verksamheter i kommunen vilket innebär att det finns behov av att fortsätta tillsynen även 2025.

Ett stort antal klagomål har inkommit på avfall och nedskräpning vilket har lett till att klagomålen har tagit mer tid i anspråk än planerat. Det har bland annat avsett uppfyllnader med massor, nedskräpning i naturen med ensilagebalar i plast. Även klagomål i övrigt har tagit mer tid i anspråk än planerat. klagomålet har avsett bland annat eldning av byggavfall, avlopp, dagvatten och vattenverksamhet.

Handläggning av C-anmälningar om nya miljöfarliga verksamheter har tagit mer tid i anspråk än planerat. Det avser bland annat en anläggning för vätgasproduktion, en ny fordonstvätt, tillfällig mobil kross i Rydbo och en ny förbränningsanläggning vid Österåkersanstalten.

Tillsynen på gödselhantering hos djurhållare har utförts enligt plan. Årets gödseltillsyn omfattar även tillsyn uppskjuten från 2023. Totalt har 8 st anläggningar tillsynats.

Ett utkast till handlingsplan för tillsyn inom förorenade områden har tagits fram och kommer att tas upp för beslut i Miljö- och hälsoskyddsnämnden under 2025. Tillsynen av deponier ingår i kommunens handlingsplan för avfallsplanen. Tillsynen har påbörjats men inte kunnat utföras i den omfattning som var planerad som en följd av att annan tillsyn tagit mer tid i anspråk samt en längre tids sjukskrivning. Tillsynen har skjutits fram och omfattas även av den framtagna handlingsplanen för tillsyn inom förorenade områden.

Tillsynen av de planerade behovsprioriterade tillsynsprojekten avseende U-verksamheter är i huvudsak utförd enligt planerat. Viss tillsyn behöver skjutas fram till följd av att annan tillsyn tagit mer tid än planerat. Det avser bland annat tillsyn av bygg- och rivningsavfall, vindkraftverk, bussterminaler. Tillsyn av sortering och insamling av förpackningar samt separat insamling av matavfall i butiker & restauranger behöver skjutas fram till 2025 till följd av att system för avfallshanteringen ännu inte är iordningställd i kommunen.

Tillsynen av marinor och varv har inneburit uppföljning av Miljö- och hälsoskyddsnsämndens tidigare beslut om utredningar, åtgärdsplaner och egenkontroll. Handläggningen har bland annat omfattat handläggning av anmälan om ändringar av befintliga beslut med förlängda tider. Arbetet har även omfattat granskning av åtgärdsutredningar och begäran om kompletteringar. Arbetet har tagit mer tid i anspråk än planerat. Nya beslut om förelägganden på ytterligare marinor och varv har skjutits fram till 2025.

Ändringar i avfallsförordningen innebar att det uppstod många frågor avseende hantering av trädgårdsavfall, under året. Arbetet med att hantera frågor och ta del av nationell vägledning har tagit tid i anspråk som inte var planerad.

Tillsyn av kemikalier i varor inom ett nationellt tillsynsprojekt har inte utförts enligt planerat eftersom upplägget, som togs fram av kemikalieinspektionen, endast berörde ett fåtal verksamheter i kommunen.

Anmälan om kompostering av hushållsavfall har tagit mer tid i anspråk än planerat till följd av att flera anmälningar inkommit än tidigare år. Tillsyn har utförts på återvinningscentralerna och återvinningsstationerna där brister med nedskräpning har följts upp. Tillsyn av avfallstransporter har utförts i samverkan med Polis och Arbetsmiljöverket. Tillsynen utfördes under en dag vid Brännbackens återvinningscentral och resulterade i uppföljande arbete.

Tillsyn har bedrivits i samband med tillbud och olyckor. Det har bland annat omfattat utsläpp av diesel från en lastbil i Täljövikens bostadsområde samt läckage på en drivmedelsanläggning som lett till krav på sanering.

Fler ansökningar om avlopp har handlagts än planerat. Tillsyn av små avlopp har utförts i huvudsak enligt planerat men färre anläggningar har tillsynats än planerat. Tillsynen har bland annat utförts på Rydboholm 2:1 vilket är en stor fastighet med glest placerade bostadshus. Tillsynen på Rydboholm 2:1 har skett vid bokade inspektioner i samverkan med fastighetsägaren. I tillsynen ingår även äldre tillsynsärenden som behövde följas upp.

5.4.1 Miljöskydd

Nyckeltal	Utfall 2020	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Utfall 2024	Budget 2024
Tillsyn på fordonstvättar och drivmedelsanläggningar som omfattas av styrd tillsyn där inga avvikelser som kräver uppföljning har konstaterats					45 %	70 %
Tillstånd små avlopp	156	174	122	120	127	120
Beslut om värmepump	50	67	84	79	47	50
Beslut om kompostering av matavfall, slam och latrin	49	25	29	31	50	30
Beslut om vattenverksamhet	34	20	21	25	19	20
Underkända avlopp vid tillsyn		13 %	20 %	14 %	21 %	20 %

Under 2024 har tillsynen på anmälningspliktiga fordonstvättar och drivmedelsanläggningar utvärderats avseende hur stor andel av anläggningarna som hade avvikelser som behövde följas upp eller inte. Syftet är att ta fram ett mått på hur effektiv tillsynen är, genom att följa utvecklingen under kommande år.

5.5 Tillsyn enligt miljöbalken, hälsoskydd

Tillsynen har i huvudsak utförts enligt planerat.

Tillsynen på äldreboenden har genomförts enligt planerat. Uppföljning krävdes på en anläggning som har förelagts om åtgärder angående egenkontroll på temperatur.

Tillsynen av förskolor har utförts i huvudsak enligt planerat men tre anläggningar fick flyttas fram till 2025 på grund av svårigheter att boka tillsynsbesök. Uppföljning av tidigare tillsyn av skolor har utförts enligt planerat.

Tillsynen av fastighetsägare med hyresbostäder har genomförts. Tillsynen har föregåtts av inläsning och vägledning har inhämtats från Folkhälsomyndigheten eftersom egeninitierad tillsyn utan föregående klagomål inte utförts tidigare på fastighetsägare. Tillsynen innebär ett förebyggande arbete för att minska risken för olägenhet.

Ett stort antal klagomål har inkommit och inneburit att arbetet med klagomål har tagit mer tid än planerat. Klagomålen har bland annat avsett buller, trafikbuller, eldning, skällande hundar, störande ljus, temperatur i bostad och råttor.

Arbetet med smittskydd har tagit mer tid i anspråk än planerat. Orsaken är det utbrott av papegojsjuka under våren, samt flera utredningar inklusive

provtagningar avseende legionella.

Information gällande vattenkvalitet i brunnar har främst skett via webben och genom medverkan på näringslivsträff på Ljusterö. Under våren har Livsmedelsverket meddelat riktvärden för PFAS i dricksvatten från små dricksvattenanläggningar för privat bruk, så kallade enskilda brunnar. Under året har 506 stycken analyser från enskilda brunnar inkommit till miljö- och hälsoskyddsavdelningen. Av dessa var 110 stycken analyserade avseende innehåll av PFAS. Av dessa hade 7 stycken brunnar otjänligt dricksvatten på grund av att riktvärdet för PFAS-4 alternativt PFAS-21 överskreds, vilket motsvarar 6 % av de som analyserat PFAS.

Tillsyn av bassängbad, solarier och tatueringer har utförts enligt planerat. Uppföljning av brister fortsätter 2025. Tillsynen på tatueringer omfattades av ett nationellt tillsynsprojekt med Läkemedelsverket gällande marknadskontroll av tatueringsfärger.

5.5.1 Hälsoskydd

Nyckeltal	Utfall 2020	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Utfall 2024	Budget 2024
Beslut om dricksvattentäkt (grundvatten)	20	16	19	18	10	20
Klagomål inom miljöbalkens område	87	112	91	64	99	70

5.6 Tillsyn enligt livsmedelslagen

Den 31 december 2024 var 313 livsmedelsverksamheter registrerade i kommunen. Det är lika många som vid slutet av 2023. I begreppet livsmedelsverksamhet ingår även 33 dricksvattenanläggningar.

Under året har 314 kontroller utförts vid 233 verksamheter. 265 kontroller var planerade

E-tjänsten FörRätt, som beskrivs under avsnitt 5.3, har försenats, därför har underlag för omklassningen hämtats in via mejlutskick under våren och sommaren. Arbetet med att fastställa kontrollfrekvens utfördes under oktober månad. Under året har kontroll kunnat ske med stöd av det gamla riskklassningsbeslutet hos de anläggningar som ännu inte fått fastställande av kontrollfrekvens. Om nedlagd kontrolltid överstigit riskklassad årlig kontrolltid enligt gamla riskklassningssystemet så har verksamheten fått ett beslut om kontrollavgift. Alla livsmedelskontroller debiteras efter genomförd kontroll. Under året har **93** beslut om avgift för livsmedelskontroll inklusive avgift för kontroll för nyregistrering samt beslut om extra kontrollavgift skickats ut.

Under året har 53 nya verksamheter registrerats. Fyra är så kallade UF-företag (ung företagsamhet är ett företag som startas, drivs och avvecklas under ett läsår på gymnasiet) och en registrering var Rookie Startup-företag (ungdomar som ges möjlighet att vara sommarlovsentreprenörer vilket innebär att de startar och driver ett eget företag under 4 sommarveckor). En registrering är en

glassmoped och sex är dricksvattenanläggningar. I övrigt är trenden likt tidigare år ägarbyten, nya anläggningar, och flera mindre eller säsongsbetonade livsmedelsverksamheter.

Under året har 49 livsmedelsanläggningar avregistrerats. Några verksamheter ligger vilande i avvaktan på om verksamheten ska drivas vidare eller inte och ett par verksamheter ligger som oregistrerade, det vill säga verksamheter som ska vara registrerade men som ännu inte lämnat in underlag för registreringen.

Under året har fem iRASFF (Nationellt varningssystem om livsmedel), 15 klagomål och 13 misstänkta matförgiftningar hanterats. Två av anmälningarna om misstänkt matförgiftning har lett till utbrottsutredningar. Ett fall med ett 20-tal personer som fått magont eller kräkts, bedöms vara orsakat av otillräckligt tillagade bönor. I det andra fallet var det två personer och en hund. I bägge utredningarna kan det konstateras att det sannolikt är bristande i rutiner som är orsak till sjukdomsfallen.

Uppföljande kontroller har genomförts vid 15 tillfällena och 13 sanktionsbeslut har fattats avseende bland annat rengöring, material i kontakt med livsmedel, rutiner och spår av skadedjur. Två verksamheter har delgivits beslut om sanktionsavgift enligt livsmedelslagen efter att ha börjat sin verksamhet utan att först låtit registrera sig.

Kontroll har skett på kanalens dag i Åkersberga. Avvikelse avseende både varmhållning och kylkedjan har konstaterats. Alla kontrollrapporter har skickats till den kontrollmyndighet där den mobila anläggningen är registrerad.

76 % av livsmedelskontrollerna har varit oanmälda.

5.6.1 Livsmedel

Nyckeltal	Utfall 2020	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Utfall 2024	Budget 2024
Registreringar av livsmedelslokal	48	44	39	43	53	40

Antalet nya registreringar har ökat samtidigt som avregistreringarna följer samma trend.

5.7 Försäljningstillsyn

Vid utgången av 2024 fanns det 33 försäljningsställen som saluförde en eller flera av produktslagen folköl, tobaksvaror, e-cigarett, tobaksfria nikotinprodukter eller receptfria läkemedel i detaljhandeln.

Tillsynen av försäljning av tobaksvaror, folköl, receptfria läkemedel och e-cigarett har genomförts oanmält, på plats på försäljningsställen. Om det förekommit distansförsäljning så har försäljningsställets webbsidor granskats. Under året har tillsynen omfattat marknadsföring, utbud, datummärkning, information om åldersgräns och hantering av återkallat snus.

Tillsyn i detaljhandeln är genomförd vid 23 av 32 fysiska försäljningsställen. De försäljningsställen som inte har fått tillsyn har litet utbud och låg försäljning, sporadiska öppettider eller bedriver endast verksamhet sommartid.

Inre tillsyn av har genomförts vid samtliga försäljningsställen med tobaksförsäljningstillstånd, alla verksamheter har bedömts vara utan anmärkningar. Tillsynen av egenkontrollprogram för försäljning av tobaksvaror, folköl, tobaksfria nikotinprodukter, receptfria läkemedel och e-cigarett har skett på distans genom att begära in egenkontrollprogrammen för granskning.

Två ansökningar om tillstånd till tobaksförsäljning har handlagts. Ytterligare en ansökan för partihandel är under handläggning. Samtidigt har en anmälan om folkölsförsäljning i detaljhandeln, en anmälan om elektroniska cigaretter och påfyllnadsbehållare och en anmälan om tobaksfria nikotinprodukter handlagts. Två tobaksförsäljningstillstånd har återkallats på egen begäran. Sex anmälningar om förändrad bolagssammansättning har hanterats utan anmärkning.

Tillsyn av rökfria miljöer har utförts vid offentliga lokaler och serveringsställen samtidigt som annan tillsyn och genom fysisk tillsyn vid ca 34 förskolor. Ett försök till distanstillsyn på förskolor gjordes i början av året genom en webbaserad blankett med några av de frågor som Folkhälsomyndigheten tagit fram till checklistan för tillsyn på skolor och förskolor. Distanstillsynen blev inte positivt mottagen och inkomna svar blev få. Distanstillsynen ersattes därför med fysisk tillsyn under hösten. Distanstillsyn sker genom att begära in sådana uppgifter som utan att det är en nackdel kan ske genom tillsyn på distans.

Kontrollköp var inte möjligt att genomföra under året beroende på att personella resurser behövde flyttas till livsmedelskontrollområdet där fastställande av kontrollfrekvens för livsmedelsanläggningarna var ett prioriterat område i år.

5.8 Tillsyn enligt alkohollagen

I Österåkers kommun fanns den 31 december 2024, 41 serveringsställen med stadigvarande serveringstillstånd, varav tre tillstånd avser stadigvarande tillstånd till slutet sällskap.

Under året har 24 verksamheter sökt serveringstillstånd. Totalt har 32 ansökningar registrerats varav fyra sedan har återkallats av sökanden. Nio ansökningar avser stadigvarande till allmänheten, en ansökan avser stadigvarande till slutet sällskap, två avser stadigvarande ändring och övriga avser tillfälliga tillstånd. Under året har 33 beslut om serveringstillstånd fattats. En ansökan slutade i avslag och en annan ansökan med verksamhetsstart i mars 2025 har ännu inte kunnat granskas klart. Dessutom har en anmälan om catering, tre anmälningar om förändrad bolagssammansättning och 36 anmälningar om serveringsansvarig personal hanterats. Samtidigt har fem återkallelser av serveringstillstånd handlagts.

Tillsyns av alkoholservering, så kallad yttre tillsyn har skett dagtid 11:00 - 20:00 vid 30 tillfällen, kvällstid 20:00 - 23:00 vid 14 tillfällen och nattetid 23:00 - 02:00 vid åtta tillfällen. Två verksamheter som endast sporadiskt varit öppna under året har inte erhållit yttre tillsyn.

Inre tillsyn av ekonomi och vandel har genomförts vid samtliga verksamheter med stadigvarande serveringstillstånd.

Tre tillsynsärenden har hanterats varav ett ärende har slutat i ett återkallande av serveringstillståndet.

Tillsyn hos verksamheter med serveringstillstånd har samordnats med polisen vid tre tillfällen.

En utbildning i alkohollagen som en del av ansvarsfull alkoholservering har erbjudits under 2024. Sju verksamheter, åtta personer deltog fysiskt och minst tio personer deltog digitalt i halvdagsutbildningen. Inspektören ger regelbundet information och råd ur utbildningen ansvarfull alkoholservering vid tillsyn eller andra möten med företrädare för verksamheter med serveringstillstånd.

Arbetet med att anordna en löpande utbildning i ansvarsfull alkoholservering pågår. Utbildningens innehåll är: Alkoholens medicinska effekter, alkohollagen, nöjesrelaterat våld, narkotikaproblem på restauranger, konflikthantering samt gemensamma diskussioner och erfarenhetsutbyten. Utbildningen riktar sig till krögare och serveringspersonal. En första utbildning i alkohollagen hölls i november.

5.8.1 Serveringstillstånd

Nyckeltal	Utfall 2020	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Utfall 2024	Budget 2024
Beslut om serveringstillstånd	19	22	19	25	33	20

Fler ansökningar än tidigare år har inkommit under året. Alla ansökningar leder inte till ett tillstånd eller ett beslut. I några fall dras ansökan tillbaka av sökande. Orsaken till ökningen av antal ansökningar och därmed även beslut om serveringstillstånd är att fler restauranger söker tillfälliga ändringar i befintligt tillstånd för tillfälliga evenemang, men även att fler ansökningar av tillfälliga serveringstillstånd allmänheten har inkommit.

6 Internkontroll

Tre kontrollmoment är centrala och avser hela kommunen, två kontrollmoment är gemensamma för samhällsbyggnadsförvaltningen och fyra kontrollmoment är Miljö- och hälsoskyddsnämndens egna kontrollmoment.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har en redundans i organisationen genom framtagna rutinbeskrivningar för det dagliga arbetet och Miljö- och hälsoskyddsnämnden har en aktuell kompetensförsörjningsplan. Kontroll av efterlevnad av policy för hållbart resande har genomförts under året. Nämndens personal har ibland behov av att köra egen bil i tjänsten vanligtvis till följd av att bilpoolsbil inte finns att tillgå.

Medarbetare på avdelningen har god kännedom om gällande rutinerna för distansarbete i Österåkers kommun och avdelningen följer upp att dessa rutiner efterlevs. Rutinerna för distansarbete har tagits upp på två arbetsplatsträffar under året. Avdelningen följer de rutiner som finns för preboarding, introduktion av nyanställda och avslut av anställning. En anställning har påbörjats under året och två anställningar har avslutats. Prebordning har tillämpats.

Samtliga delegationsbeslut har fattats med stöd av delegationsordningen. Uppföljning sker vid varje nämnd. Kontroll sker vid varje nämnd av att delegationsbeslut har redovisats till Miljö- och hälsoskyddsnämnden. Inga avvikelser har konstaterats i år.

Utbildning inom ämnet mutor, jäv respektive korruption gentemot samtliga anställda inom miljö- och hälsoskyddsavdelningen har genomförts.

Kontroll av att handläggning av anmälan om vattenverksamhet sker enligt rutin har genomförts. Handläggningen följer rutinerna i samtliga kontrollerade ärenden. Genomgången har lett till vissa uppdateringar av rutinen.

Miljö- och hälsoskyddsavdelningen rapporterar större avvikelser mot nämndens rutiner till Miljö- och hälsoskyddsnämnden. Några större avvikelser har inte konstaterats under året.

7 Personaluppföljning

7.1 HR

7.1.1 Antal anställda

Nyckeltal	Utfall Helår 2022	Utfall Helår 2023	Utfall Helår 2024
Antal årsarbetare, tillsvidareanställda, 31 dec respektive 31 aug	15	16	15
Antal årsarbetare, tidsbegränsad anställning, 31 dec respektive 31 aug	3	0,5	0,7
Totalt antal årsarbetare, 31 dec respektive 31 aug	18	16,5	15,7
Antal anställda med månadslön, 31 dec respektive 31 aug	18	17	16

En tillsvidareanställd medarbetare har slutat under året och ersatts med en tidsbegränsad anställning. En tidsbegränsade anställning som har ersatt en sjukskriven medarbetare har slutat då medarbetaren är åter i tjänst.

7.1.2 Sjukfrånvaro

Nyckeltal	Utfall Helår 2022	Utfall Helår 2023	Utfall Helår 2024
Sjukfrånvaro, per helår respektive jan-juni vid delår	12,6	11,4	9,2
Andel av sjukfrånvaron som är långtidssjukfrånvaro (60 dagar eller mer)	76	87	73
Andel av sjukfrånvaron som är korttidsfrånvaro	25	13	27

Sjukfrånvaron har minskad jämfört med 2024 till följd av färre långtidssjukskrivningar på heltid. Två medarbetare har varit deltidssjukskrivna under hela 2024. En av dessa förväntas fortgå under hela 2025 och en förväntas upphöra under 2025. Sjukskrivningarna har inte varit av arbetsrelaterad karaktär.

8 Framåtblick

Illegal avfallshantering är ett växande problem både nationellt och internationellt, med stora konsekvenser för miljön, hälsan och samhället. Avfallsbrottslighet har i många fall kopplingar till organiserad brottslighet. Avfallsbrottsligheten är utpekad som ett prioriterat tillsynsområde i den nationella strategin för tillsyn enligt miljöbalken. Tillsynsområdet är svårt att finansiera med avgifter vilket innebär att ekonomiska resurser behövs för att fullt ut genomföra arbetet. Arbetet omfattar både brottsförebyggande insatser och tillsyn av verksamheter för att upptäcka avfallsbrottslighet.

Naturvårdsverket har tagit fram tillsynsvägledning i syfte att underlätta för tillsynsmyndigheterna att upptäcka och förhindra illegal avfallshantering. För att utföra tillsynen behövs ett gott samarbete med brottsutredande myndigheter. Länsstyrelsen bjuder in till regionala arbetsmöten med kommuner och statliga brottsförebyggande och brottsbekämpande myndigheter i syfte att stärka arbetet mot avfallsbrottslighet.

Förutom tillsyn av illegal avfallshantering har fokus på att hitta kopplingar till organiserad brottslig och fusk inom flera av nämndens tillsynsområden ökat de senaste åren och kommer att behöva prioriteras ytterligare framöver. Miljö- och hälsoskyddsnämnden har tillförts medel 2025 för att kunna lägga mer resurser på främst kompetensutveckling och samverkan för att motverka brottslighet inom nämndens verksamhetsområde, vilket beskrivs under avsnitt 1.

Miljöutredningen har lämnat över sitt betänkande. Uppdraget har varit att ta ett helhetsgrepp om miljöprövningen enligt miljöbalken och utreda hur miljöutredningsprocesserna kan förenklas och förkortas genom att göra prövningen mer flexibel, effektiv och förutsebar. Några av de förslagna ändringarna är en ny miljöprövningsmyndighet för hela miljöprövningsprocessen. Länsstyrelsens och miljöprövningsdelegationernas ansvar för dagens samrådsprocess flyttas till den nya myndigheten. En ny samordnad miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess införs och processen förändras så att den motsvarar EU-rättens krav. Det innebär att två prövningsspår införs, ett enkelt och snabbt spår för granskningspliktiga verksamheter och ett tillståndsspår för sådana verksamheter och åtgärder som alltid ska miljöbedömas. Generella tidsfrister för olika moment införs. Regeringen kommer nu att analysera utredningens förslag och som en del i detta remittera betänkandet. Det är i dagsläget inte känt när förändringarna förväntas träda i kraft och i hur stor omfattning förändringarna kommer att påverka Miljö- och hälsoskyddsnämndens uppdrag.

EU:s ramdirektiv om avfall har införlivats i svensk lagstiftning. För Miljö- och hälsoskyddsnämnden innebär de ändrade reglerna stora förändringar och utökningar av tillsynen av avfallshantering kommande år. Regering har utrett förändringar och förtydliganden i avfallsförordningen av hur trädgårds- och parkavfall får hanteras. Det föreslås bland annat att kravet på dispens för förbränning av utsorterat trädgårds- och parkavfall vid allmänna

sammankomster och offentliga tillställningar tas bort. Det är i dagsläget inte känt när ändringarna träder i kraft.

Tillsyn och kontroll av animaliska biprodukter är ett område som måste prioriteras kommande år. Området kan finansieras med taxor men kräver ökade personella resurser. Kontrollen behöver samordnas med tillsyn enligt miljöbalken och avfallsföreskrifterna då regelverken många gånger tangerar varandra på ett sätt som kan upplevas som dubbla budskap för företagarna. Inom livsmedelskontrollen fokuseras kontrollen av animaliska biprodukter på hantering och spårbarhet av före detta livsmedel, det vill säga livsmedel som inte blivit sålt, rester från servering, hantering av kött och produkter som återkallats på grund av att smitta eller förorening påvisats. Syftet med tillsynen är att säkerställa att före detta livsmedel inte kommer in i livsmedelskedjan igen.

Livsmedelsverkets riskklassningsmodell av livsmedelsföretag som tillämpas från och med 2024 och den obligatorisk efterhandsdebitering av livsmedelskontrollavgifter har inneburit stora förändringar inom livsmedelskontrollen med förändrade arbetsätt vid kontroller och delvis nya sätt att planera kontrollverksamheten. Riskklassningsmodellen innebär bland annat att det istället för en årlig kontrolltid införs en kontrollfrekvens. Kontrollfrekvensen ska fastställas minst vart femte år. Det kommer inte vara möjligt att bedöma effekterna av den nya modellen förrän den har tillämpats under några år. Modellen innebär bland annat stor osäkerhet kring resursplanering och möjligheter att budgetera intäkter. Miljö- och hälsoskyddsnämnden behöver vara uppmärksam på att tillräckliga resurser finns för att genomföra ordinarie kontroller, uppföljande kontroller, händelsestyrda kontroller och annan offentlig verksamhet där till exempel avgiftsbeslut, fastställande av kontrollfrekvens, förelägganden och rådgivning till företagare ingår samt att resurser finns för att upptäcka och förebygga livsmedelsfusk.

Livsmedelsverket har tillsammans med leverantörerna av ärendehanteringssystem tagit fram en e-tjänst, kallad FörRätt, som kan användas av både kommuner och företag. Se även avsnitt 3 och 4. Införandet av FörRätt har kraftigt försenats och e-tjänsten kommer inte att vara fullt utvecklad förrän tidigast under 2025. Arbetet med att införa e-tjänsten kommer därför att fortsätta under 2025 och framöver.

Livsmedelsverket har infört en ny modell för att följa upp och granska hur väl den svenska livsmedelskontrollen uppfyller lagstiftningen och dess syften. Den nya uppföljningsmodellen kommer att ge Livsmedelsverket större möjlighet att följa upp kommunernas kontroller och analysera om avvikelser följs upp och släcks. Det är i dagsläget inte känt om den nya modellen får några konsekvenser för Miljö- och hälsoskyddsnämnden förutom ändrad och mer detaljerad rapportering.

Inom livsmedelskontrollområdet har en utredning angående Stärkt kontroll av fusk i livsmedelskedjan SOU 2024:44 varit på remiss. Utredningen föreslår att

ansvaret för att utföra planerad fuskkontroll flyttas till Jordbruksverket, Kemikalieinspektionen och Livsmedelsverket. Genom att koncentrera ansvaret till de tre centrala myndigheterna förväntas förbättrade möjligheterna att bygga upp en personalstyrka som både är specialiserad och tillräckligt stor samt har den beredskap och de resurser som krävs för att utföra den särskilda typ av kontroll som planerad fuskkontroll är.

En översyn av Kontrollorganisationen och finansieringen av kontroll i livsmedelskedjan för att förenkla för företagen Dir. 2023:170 pågår. Uppdraget ska redovisas under våren 2025. Inom Miljö- och hälsoskyddsnämndens område innebär utredningen en översyn av hur offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet i livsmedelskedjan organiseras och finansieras inom områdena livsmedel, foder och animaliska biprodukter. Syftet med utredningen är att stärka konkurrenskraften i livsmedelskedjan och skapa en mer effektiv kontrollstruktur som säkerställer likvärdiga konkurrensvillkor och förenklar för de företag som är verksamma inom områdena livsmedel, foder och animaliska biprodukter. I förslaget utreds bland annat att flytta livsmedelskontrollen från kommunerna till livsmedelsverket, Jordbruksverket eller ny statlig myndighet, till länsstyrelserna eller att ställa krav på samverkan mellan kommuner. Det är i dagsläget inte känt vad utredningarna inom livsmedelskontrollområdet får för konsekvenser för Miljö- och hälsoskyddsnämnden.

Sedan tillståndsplikt infördes för försäljning av tobaksvaror har mer resurser behövt avsättas för den årligt återkommande tillsynen på de företag som säljer tobaksvaror. Framöver kommer fler förändringar inom området innebära ett utökat tillsynsområde där även tillsyn av rökfria miljöer har förändrats. Tillsyn av rökfria miljöer kan inte avgiftsbeläggas varför en satsning på sådan tillsyn kräver utökat utrymme i budget för att inte ta utrymme från övrig verksamhet.

Statens offentliga utredningar från Socialdepartementet "En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas", SOU 2024:23, innehåller författningsförslag med ikraftträdande 2026. Utredningen föreslår att bestämmelser om en rök- och tobaks- och nikotinfri skoltid ska införas. Förbudet föreslås gälla i skolbyggnaden och i det närområde kring skolan som skolpersonal kan ha uppsikt över samt på skolutflykter och skolresor. Syftet med bestämmelsen är att minska ungas tobak- och nikotinbruk och att förhindra att elever exponeras för andras bruk av produkterna under den tid som de går i skolan. Utredningen föreslår att tobaksvaror, e-cigaretter, påfyllningsbehållare och tobaksfria nikotinprodukter inte ska få förvaras i en kommersiell lokal eller i ett till den hörande utrymme, om produkten inte får säljas i lokalen. Det innebär att endast den som har uppfyllt kraven för att få sälja produkterna kommer att ha rätt att förvara dem i den lokal de säljs från. Förbudet föreslås kriminaliseras.

Den som otillåtet förvarar produkterna kan dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. Utredningen föreslår vidare att det klargörs att kommunerna ska utöva tillsyn på fysiska försäljningsställen över förbuden att tillhandahålla tobaksvaror som inte uppfyller produktkraven eller kraven på rapportering. Tillsynsansvaret innebär inte att kommunerna ska bedöma om tillverkare och importörer har uppfyllt lagens produktkrav eller rapportering.

Den tillsynen utövas av Folkhälsomyndigheten. Vidare föreslås att Polismyndigheten inte längre ska ha tillsynsansvar över förbudet att tillhandahålla nya tobaksvaror som inte har anmälts till Folkhälsomyndigheten. Det ansvaret ska enbart kommunen ha.

Inom området serveringstillstånd har utredningen, SOU 2024:23, föreslagit att det nuvarande kravet på mat för att få servera alkohol förändras något. Enligt förslaget ska det räcka med att restaurangen kan erbjuda flera fullgoda måltider. Utredningen föreslår vidare att tiden för när matutbudet får begränsas till enklare maträtter ska tidigare läggas till kl. 22.00. I dag får en tillståndshavare begränsa sitt matutbud till ett fåtal enklare rätter efter kl. 23.00. Det innebär att en restaurang måste ha full personalstyrka fram till den tiden. Det ändrade kravet på mat är en anpassning till ändrade matvanor och innebär en viss lättnad i kraven för att få serveringstillstånd. Det är sannolikt att detta kommer att innebära att antalet ansökningar och beviljade tillstånd kommer att öka. Hur många fler tillstånd det kan röra sig om är svårt att förutse. Det är dock troligt att kommunernas arbetsbelastning blir större och att kostnaderna för handläggningen av ansökningar och tillsyn kommer att stiga.

Utredningen föreslår vidare att den som har stadigvarande serveringstillstånd för cateringverksamhet ska anmäla den tid serveringen ska pågå till kommunen. Det innebär att en anmälan ska göras för varje serveringstillfälle och att tiden ska godkännas av kommunen innan serveringen får påbörjas. Syftet med förslaget är att den som är ansvarig ska få tydliga besked om under vilken tid som alkoholservering får pågå och som personal måste vara närvarande. Utredningen föreslår också att den som tillverkar folköl och den som har rätt att servera folköl eller starkare alkoholdrycker ska få anordna provsmakning av folköl. En anmälan om provsmakning ska då göras till kommunen. SOU 2024:23 innehåller författningsförslag med ikraftträdande 2026.

Regeringen har fattat beslut om propositionen "Bättre förutsättningar för besöksnäringen i fråga om småskalig produktion av alkoholdrycker". De nya bestämmelserna om gårdsförsäljning föreslås träda i kraft den 1 juni 2025 och föreslås gälla i sex år från ikraftträdandet. Innan regleringen upphävs bör reformen utvärderas och om det inte framkommer skäl som talar emot en förlängning, ska utvärderingen ligga till grund för beslut om regleringen bör förlängas eller göras permanent. I Österåker finns i dagsläget ett gindestilleri och tre mikrobryggerier som kan beröras av möjligheten att söka tillstånd till gårdsförsäljning.

Sedan 2022 har anpassningar inom svensk lag gjorts till EU:s marknadskontrollförordning. Ändringarna berör bland annat tillsynen inom miljöbalkens område, främst beträffande kontroll av distributörer, märkning, förbjudna ämnen, barnsäkerhet, batteridirektivet och märkning av plast. Kemikalieinspektionen har ett uppdrag att genom tillsynsvägledning stötta kommunerna att genomföra marknadskontroll. Det är ännu inte helt klargjort hur marknadskontrollen kan bedrivas och hur den ska finansieras.

I betänkandet SOU 2018:34 Vågar till hållbara vattentjänster föreslogs åtgärder och regler som berörde små avloppsanläggningar. Det innebär bland annat

ökade krav på kommunerna beträffande tillsyn och rapportering av tillsyn och status på små avloppsanläggningar förväntas de kommande åren. Ökade krav på rapportering innebär bland annat att mer resurser behöver avsättas för att registrera uppgifter och för registerhållning.

För att nå miljö kvalitetsnormerna för kommunens sjöar och vattendrag behöver nämnden under flera år framöver prioritera tillsyn. I nuläget och inför de närmaste åren sker tillsynen i huvudsak med fokus på PFAS inom ramen för ett nationellt projekt.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden kommer att behöva utreda om upphandling av nytt ärendehanteringssystem ska genomföras. Om ett nytt ärendehanteringssystem införs behöver tid avsättas för registervård och implementering av ett nytt system. Inför ett sådant projekt behöver både personella och ekonomiska resurser avsättas.

På sikt kommer Österåker att fortsätta växa vilket innebär att fler skolor, förskolor, livsmedelsanläggningar och andra verksamheter där nämnden utövar tillsyn och kontroll förväntas starta i kommunen. Det innebär att behovet av resurser för tillsyn och kontroll förväntas öka framöver för att följa ökningen av tillsynsobjekt.

9 Målbilaga

Övergripande mål	Nämndsmål/resultatmål	Resultatindikatorer	Utfall 2022	Utfall 2023	Utfall 2024	Prognos 2024	Målnivå 2024
Österåkers verksamheter präglas av hög kvalitet	Kundnöjdhet inom miljö- och hälsoskyddstillsyn, livsmedelskontroll samt avseende serveringstillstånd ska vara hög.	Företagsklimat enl. ÖJ (Insikt) - Livsmedelskontroll - Totalt, NKI	81	82		80	80
		Företagsklimat enl. ÖJ (Insikt) - Miljö- och hälsoskydd - Totalt, NKI 	78	84		80	80
		Företagsklimat enl. ÖJ (Insikt) - Serveringstillstånd - Totalt, NKI 	67	88		80	70
	Miljö- och hälsoskyddsnämndens verksamhet ska hålla hög rättssäkerhet	Andel överklagade beslut där Miljö- och hälsoskyddsnämndens beslut har fastställts 	78 %	82 %	100 %	100 %	80 %
		Andel överklagade beslut som återförvisats till Miljö- och hälsoskydds-nämnden för fortsatt handläggning. 	14 %	2 %	0 %	0 %	10 %
	Tillgängligheten och enkelhet i kontakten med Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska vara hög	Andelen kompletta ansökningar om serveringstillstånd och anmälningar om ändrad bolags-sammansättning som inkommer 			49 %	49 %	50 %

Övergripande mål	Nämndsmål/resultatmål	Resultatindikatorer	Utfall 2022	Utfall 2023	Utfall 2024	Prognos 2024	Målnivå 2024
Österåker har en robust och effektiv ekonomi	Miljö- och Hälsoskyddsnämnden ska redovisa en ekonomi i balans	Ingen negativ avvikelse mer än 1% mot budget 	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
	Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska hålla hög prognossäkerhet	Prognossäkerhet per juni – jämfört med helår. 	1 %	3 %	0 %	0 %	0 %
Österåker är en trygg kommun för de som vistas, verkar och bor här	Miljö- och hälsoskyddsnämndens tillsyn ska leda till god lagefterlevnad	Andel fritidsbåts-hamnar där beslut om avfallshanterings-plan har fattats 			33 %	33 %	50 %
Österåkers utveckling sker med fokus på en hållbar framtid	Öka andelen godkända enskilda avlopp genom att utföra tillsyn	Antal fastigheter med enskilt avlopp där MHN har genomfört tillsyn 	203	200	192	180	200
	Negativ påverkan på människors hälsa och miljön från förorenade områden ska minska	Antal förorenade områden eller byggnader där undersökning eller åtgärder har skett 	20	24	21	21	20
	Öka kunskapen om risk för förekomst av skadliga ämnen i dricksvatten från enskilda brunnar	Antal informations-insatser som MHN har genomfört 	4		5	5	4
	Minska den negativa påverkan av näringsläckage i vattenmiljön	Antal gödsel-anläggningar och gödselhantering där MHN genomfört tillsyn 		1	8	8	4

10 Bilaga över strategiska nyckeltal

10.1 Nyckeltal - år

10.1.1 Miljöskydd

Nyckeltal	Utfall 2020	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Utfall 2024	Prognos 2024	Budget 2024
Tillsyn på fordonstvättar och drivmedelsanläggningar som omfattas av styrd tillsyn där inga avvikelser som kräver uppföljning har konstaterats					45 %	45 %	70 %
Tillstånd små avlopp	156	174	122	120	127	127	120
Beslut om värmepump	50	67	84	79	47	47	50
Beslut om kompostering av matavfall, slam och latrin	49	25	29	31	50	50	30
Beslut om vattenverksamhet	34	20	21	25	19	19	20
Underkända avlopp vid tillsyn		13 %	20 %	14 %	21 %	21 %	20 %

10.1.2 Hälsoskydd

Nyckeltal	Utfall 2020	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Utfall 2024	Prognos 2024	Budget 2024
Beslut om dricksvattentäkt (grundvatten)	20	16	19	18	10	10	20
Klagomål inom miljöbalkens område	87	112	91	64	99	99	70

10.1.3 Livsmedel

Nyckeltal	Utfall 2020	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Utfall 2024	Prognos 2024	Budget 2024
Registreringar av livsmedelslokal	48	44	39	43	53	53	40

10.1.4 Serveringstillstånd

Nyckeltal	Utfall 2020	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Utfall 2024	Prognos 2024	Budget 2024
Beslut om serveringstillstånd	19	22	19	25	33	33	20

10.1.5 Övergripande

Nyckeltal	Utfall 2020	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Utfall 2024	Prognos 2024	Budget 2024
Överklagade beslut				11	12	12	

II Bilaga Internkontroll

Kontrollmoment	Periodicitet	Metod (internkontroll)	Uppföljningsansvarig (funktion)	Är kontrollmomentet genomfört enligt plan?	Har det uppkommit några avvikelser?	Kommentera vid avvikelse
Central 1: Det finns en redundans i organisationen genom framtagna rutinbeskrivningar för det dagliga arbetet	En gång per år	Egen undersökning	Miljö- och hälsoskyddschef	• Ja	• Nej	
Central 2: Alla förvaltningar har en aktuell kompetensförsörjningsplan	En gång per år	Egen undersökning	Miljö- och hälsoskyddschef	• Ja	• Nej	
Central 3: Efterlevnad av policy för hållbart resande	Fyra gånger per år	Egen undersökning	Samordnare	• Ja	• Nej	Egen bil används när kommunbil inte finns att tillgå
MHN 1: Kontroll av att delegationsbeslut har fattats med stöd av delegationsordningen	Inför nämnd, totalt 8 ggr per år	Egen kontroll	Registrator	• Ja	• Nej	
MHN 2: Kontroll av att delegationsbeslut har redovisas till Miljö- och hälsoskyddsnämnden	Inför nämnd, totalt 8 ggr per år	Egen kontroll	Registrator	• Ja	• Nej	
MHN 3: Genomförd utbildning inom ämnet mutor, jäv respektive korruption gentemot samtliga anställda inom miljö- och hälsoskyddsavdelningen	En gång per år	Intern utbildning	Miljö- och hälsoskyddschef	• Ja	• Nej	APT 29 november 2024

Kontrollmoment	Periodicitet	Metod (internkontroll)	Uppföljningsansvarig (funktion)	Är kontrollmomentet genomfört enligt plan?	Har det uppkommit några avvikelser?	Kommentera vid avvikelse
MHN 4: Kontroll av att handläggning av anmälan om vattenverksamhet sker enligt rutin	Tre gånger per år	Egen undersökning	Samordnare	• Ja	• Nej	
SBF 1: Medarbetare på förvaltningen har god kännedom om gällande rutinerna för distansarbete i Österåkers kommun och förvaltningen följer upp att dessa rutiner efterlevs.	Två gånger per år (delår och helår)	Egen undersökning	Avdelningschef	• Ja	• Nej	APT 25 januari och APT 17 december 2024
SBF 2: Förvaltningen följer de rutiner som finns för preboarding, introduktion av nyanställda och avslut av anställning	Två gånger per år (delår och helår)	Egen kontroll vid nyanställning eller avslut av anställning	Avdelningschef	• Ja	• Nej	